
АБАРОНА ДЫСЕРТАЦЫЙ

ДЫСЕРТАЦЫИ ПА ГІСТАРЫЯГРАФІІ, КРЫНІЦАЗНАЎСТВЕ І МЕТАДАХ ГІСТАРЫЧНАГА ДАСЛЕДАВАННЯ, АБАРОНЕННЫЯ Ў БЕЛАРУСІ Ў 2009—2010 гг. (спецыяльнасць 07.00.09)

За перыяд са студзеня 2009 па чэрвень 2010 г. у Беларусі было абаронена дзесяць кандыдацкіх дысертацый па спецыяльнасці 07.00.09. Звяртае на сябе ўвагу, што за няпоўныя паўгады ў 2010 г. было абаронена столькі ж дысертацый, колькі за ўвесь 2009 г. Доктарскія дысертацыі па названай спецыяльнасці ў гэты перыяд не абараняліся. Па дзевяці дысертацыях рашэнні саветаў па абароне дысертацый былі зацверджаны ВАК.

У Савеце па абароне доктарскіх дысертацый пры БДУ было абаронена чатыры дысертацыі, у Савеце па абароне доктарскіх дысертацый пры ІГ НАН Беларусі і Савеце па абароне кандыдацкіх дысертацый пры ГрДУ было абаронена па тры дысертацыі. Па колькасці падрыхтаваных у арганізацыі дысертацый у разглядаемы перыяд лідзіруюць ГрДУ (тры дысертацыі), БДУ і БДПУ (па дзве дысертацыі). Па адной дысертацыі падрыхтавана ў ІГ НАН Беларусі, РІВШ і БДТУ. Па сямі дысертацыях навуковае кіраўніцтва ажыццяўлялася дактарамі навук, па дзвюх — кандыдатамі навук. На належным узроўні было забяспечана і апаніраванне па дысертацыях: па два разы апаніруючымі арганізацыямі выступалі БДУ, БДПУ, ГрДУ і ІГ НАН Беларусі, па адным разе — БрДУ і МагДУ. У якасці афіцыйных апанентаў часцей за ўсё выступалі навукоўцы БДУ (6 разоў) і ІГ НАН Беларусі (5 разоў). Двойчы афіцыйнымі апанентамі былі даследчыкі з БДПУ, БрДУ, ГрДУ, па адным разе — РІВШ, Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь (НАРБ) і Акадэміі кіравання. Замежныя навукоўцы для апаніравання не запрашаліся.

Большасць абароненых дысертацый выкананы па гістарыяграфіі, асобныя — па крыніцазнаўстве. Прац, спецыяльна прысвечаных метадам гістарычнага да-

следавання, не абаранялася. Выключэннем можа лічыцца абароненая 23.12.2008 кандыдацкая дысертация У. М. Сяргеева «Теория коммуникации Н. Лумана как метод исторического анализа» (выканана ў БДТУ, абаронена ў ІГ НАН Беларусі), станоўчае рашэнне па якой у ВАК было прынята ў 2009 г.

Выкладзенае дазваляе зрабіць выснову аб тым, што ў Беларусі неабходныя ўмовы для падрыхтоўкі кадраў вышэйшай навуковай кваліфікацыі па спецыяльнасці 07.00.09 (навуковае кіраўніцтва пераважна дактарамі навук, забяспечанасць спецыялістамі для апаніравання, наяўнасць адпаведных саветаў па абароне) не толькі створаны, але і даюць дастаткова станоўчыя вынікі. Аналіз даных па падрыхтаваных і абароненых дысертациях, апаніраванні дазваляе вылучыць некалькі цэнтраў падрыхтоўкі кандыдатаў навук па названай спецыяльнасці — БДУ, ГрДУ, ІГ НАНБ і БДПУ. Між тым хацелася б выказаць меркаванне, што наяўнасць аспірантур і суіскальніцтва па спецыяльнасці 07.00.09 ва ўстановах, штат якіх не забяспечаны дактарамі навук па адпаведнай спецыяльнасці і якія не маюць дысертacyjnych саветаў, уяўляецца не ў поўнай ступені абгрунтаванай.

Неабходна адзначыць, што вялікая праца па правядзенні першасных экспертыз па дысертациях, падрыхтаваных не ў БДУ, праводзілася на гістарычным факультэце БДУ.

2009 г.

Шабасавы Марына Аляксееўна. Англа-амерыканская гістарыяграфія палітычнай гісторыі Расіі 1991—1999 г. /англ. — *Anglo-American Historiography of the Political History of Russia in 1991—1999.*

Навуковы кіраўнік: д-р гіст. навук, прафесар В. І. Менькоўскі.

Даследаванне скіравана на вызначэнне канцэптальных і тэарэтычных асноў англа-амерыканскай гістарыяграфіі палітычнай гісторыі Расіі 1990-х гг. Разгледжаны станаўленне сучаснага англа-амерыканскага расіязнаўства, яго фарміраванне ў гістарычным і палітычным кантэкстах, выяўленне асноўнай праблематыкі англа-амерыканскіх даследаванняў палітычнай гісторыі Расіі, аналіз асноўных англа-амерыканскіх расіязнаўчых тэорый і канцэпцый, тлумачэнне дынамікі змянення поглядаў англа-амерыканскіх даследчыкаў на змест і перспектывы палітычных пераўтварэнняў у Расіі ў 1990-х гг.

Дзямідовіч Анатолий Віктаравіч. Культура эпохі адраджэння ў ВКЛ у расійскай і беларускай гістарыяграфіі другой паловы XIX — пачатку XX ст. /англ. — *The Renaissance Culture of the Great Principality of Lithuania in the Belarusian and Russian historiography of the second part of the 19th — the beginning of the 20th centuries.*

Навуковы кіраўнік: д-р гіст. навук, прафесар А. М. Нечухрын.

Мэтай даследавання стала раскрыццё на аснове сістэмнага аналізу праблемнага поля і спецыфікі асноўных этапаў вывучэння культуры эпохі Адраджэння ў ВКЛ у расійскай і беларускай гістарыяграфіі другой паловы XIX — пачатку

XX ст. У працы прадстаўлены тэарэтычна-метадалагічныя пасылкі і канкрэтны гістарычны змест асноўных ідэй, канцэпцый і поглядаў расійскай і беларускай гістарыяграфіі разглядаемага перыяду, прысвечаных культуры эпохі Адраджэння ў ВКЛ. Вызначана роля сацыяльна-эканамічных і ідэалагічных фактараў у фарміраванні гістарычнага бачання разглядаемай праблемы.

Бідная Ганна Аляксандраўна. Генезіс гістарычнай навукі ў Вялікім княстве Літоўскім і фарміраванне гістарычнай свядомасці грамадства (XVI — пачатак XVII ст.) / англ. — Genesis of historical science in the Grand Duchy of Lithuania and formation of a historical awareness of the society (the XVI — the beginning of XVII century).

Навуковы кіраўнік: д-р гіст. навук, прафесар Дз. У. Караў.

У працы ўпершыню ў айчынай навуцы вырашаецца комплекс праблем, звязаных з развіццём гістарычнай свядомасці грамадства ВКЛ XVI — пачатку XVII ст. і зараджэннем на фоне агульнаеўрапейскай гуманістычнай плыні элементаў навуковага гістарычнага мыслення; праведзены комплексны аналіз працэсаў, якія адбываліся ў структуры гістарычнага апавядання ВКЛ XVI — пачатку XVII ст. і іх узаемасувязь са зменамі ў гістарычнай свядомасці грамадства.

Калечыц Іна Леанідаўна. Эпіграфічныя помнікі X—XIV стст. на тэрыторыі Беларусі: класіфікацыя, змест, спецыфіка / англ. — Epigraphy monuments in the 10th—14th centuries on the territory of Belarus: classification, contents, specific character.

Навуковы кіраўнік: д-р гіст. навук, прафесар М. І. Мініцкі.

У працы прадстаўлена сукупнасць эпіграфічных помнікаў X—XIV стст., знойдзеных на тэрыторыі Беларусі, упершыню вывучаецца як паўнаўвартасная гістарычная крыніца і становіцца прадметам спецыяльнага гістарычнага даследавання. Распрацаваны метады мікрадаследавання і аўтарскія класіфікацыі крыніц. Даследаванне кладзе пачатак сістэматычнаму вывучэнню айчынай эпіграфікі як дапаможнай гістарычнай дысцыпліны.

Цігавец Алена Іосіфаўна. Арабаграфічныя рукапісы канца XVII — першай паловы XX ст. — крыніцы для вывучэння духоўнай культуры татараў Беларусі / англ. — The Arabian graphic manuscripts (the end of XVII — the first half of XX century) as the source for studying spiritual culture of Belarusian Tatars.

Навуковыя кіраўнікі: канд. гіст. навук, дацэнт І. Б. Канапацкі, канд. гіст. навук, дацэнт В. В. Яноўская.

У працы прааналізаваны сучасны стан каталагізацыі і навуковага апісання рукапісаў татараў канца XVII — другой паловы XX ст. у дзяржаўных і недзяржаўных кнігазборах свету. Зроблены кадэкалагічны аналіз рукапісаў канца XVII — першай паловы XX ст. з дзяржаўных калекцый Беларусі, сістэматызаваны дадзеныя аб перапісчыках і ўкладальніках кніг. Уведзены ў навуковы ўжытак дакументы, якія паступілі ў дзяржаўныя калекцыі ў 2008 г., паказаны магчымасці ўключэння іх у даследаванні па гісторыі духоўнай культуры татараў Беларусі.

2010 г.

Курстак Юрый Іосіфавіч. Гісторыя славянства ў творчасці А. С. Будзіловіча (1846—1908) / англ. — History of Slavic World in A. S. Budilovich's (1846—1908) creation.

Навуковы кіраўнік: д-р гіст. навук, прафесар А. М. Нечухрын.

У працы ўпершыню ў айчынай гістарыяграфіі прадстаўлены аналіз гістарычных поглядаў А. С. Будзіловіча і вызначаны яго ўклад у развіццё расійскай гістарычнай навукі другой паловы XIX — пачатку XX ст., падрабязна і комплексна разгледжаны этапы станаўлення сістэмы яго навуковага светапогляду, прааналізавана пазіцыя вучонага па праблемах гісторыі шэрагу славянскіх народаў, выяўлены ступень навізны і самастойнасці яго гістарычных поглядаў і іх значэнне для развіцця гістарычнай навукі, уведзены ў навуковае абарачэнне новыя крыніцы.

Елісееў Аляксей Барысавіч. Расійская гістарыяграфія ўзаемаадносін Савецкай дзяржавы і Рускай праваслаўнай царквы ў 1943—1953 гг. / англ. — Russian historiography of the relationship between the Soviet Union and the Russian Orthodox Church in 1943—1953).

Навуковы кіраўнік: д-р гіст. навук, прафесар В. І. Менькоўскі.

У працы вызначаны асноўныя тэндэнцыі і асаблівасці вывучэння ўзаемаадносін Савецкай дзяржавы і Рускай праваслаўнай царквы ў 1943—1953 гг. у расійскай гістарыяграфіі. Выяўлены агульныя тэарэтычныя асаблівасці царкоўнай гістарыяграфіі, яе суадносін са свецкай гістарыяграфіяй, ахарактарызаваны асноўныя канцэпцыі савецкай, расійскай замежнай і сучаснай расійскай гістарыяграфіі, вызначана і раскрыта прыярытэтная праблематыка расійскіх свецкіх і царкоўных даследаванняў, паказана сувязь паміж гістарыяграфічнымі крыніцамі і палітычнымі і рэлігійнымі поглядамі іх стваральнікаў.

Герновіч Таццяна Дзмітрыеўна. Дакументальныя крыніцы па гісторыі перамешчаных беларускіх архіваў (канец XVIII — пачатак XXI ст.) / англ. — Documentary sources for the history of displaced Belarusian archives (end of XVIII — beginning of XXI c).

Навуковы кіраўнік: канд. гіст. навук, дацэнт М. Ф. Шумейка.

У працы ўпершыню вызначана і ахарактарызавана ступень навуковай распрацаванасці праблемы перамешчаных архіваў у гістарычнай навуцы Беларусі, Расіі, Украіны і Польшчы, вылучаны асноўныя аспекты сучасных навуковых даследаванняў і актуальныя накірункі. Прадстаўлены змены ў гісторыі складання актавых, заканадаўчых і справаводных крыніц па праблеме. Удакладнена сістэматызацыя і класіфікацыя крыніц, распрацавана перыядызацыя стварэння актавых і справаводных крыніц. Вызначаны асноўныя віды справаводных дакументаў, якія змяшчаюць інфармацыю аб перамяшчэнні беларускіх архіваў падчас найбольш значных гістарычных падзей XIX—XX стст.

Матусевіч Вольга Аляксандраўна. Палітычныя партыі і грамадскія аб'яднанні Заходняй Беларусі 1920—1930-х гг. у польскай гістарыяграфіі / англ. — Political parties and public organizations of Western Belarus in 1920—1930th years in the Polish historiography.

Навуковы кіраўнік: д-р гіст. навук, прафесар І. В. Палуян.

Мэтай даследавання было раскрыццё працэсу назапашвання ведаў у польскай гістарычнай навуцы аб дзейнасці беларускіх палітычных партый і грамадскіх арганізацый у міжваеннай Польшчы (1921—1939). У працы даследаваны працэс трансфармацыі навуковых падыходаў польскіх гісторыкаў па праблеме і яго прычыны. Аўтар прыходзіць да высновы, што вывучэнне ўмоў і назапашвання і эвалюцыі гістарычных ведаў уключае ў сябе аналіз грамадска-палітычнай сітуацыі; ідэалагічнага клімату; агульных тэндэнцый у гістарычнай навуцы на розных этапах яе развіцця; метадалагічных і інстытуцыянальных падстаў даследаванняў; структуры, колькасці і грамадска-палітычнай арыентацыі гістарычнай супольнасці, якая ўдзельнічала ў даследаванні праблемы.

* * *

Рэдакцыя віншуе ўсіх суіскальнікаў і іх навуковых кіраўнікоў з паспяховымі абаронамі, жадае далейшых творчых поспехаў і спадзяецца на плённае супрацоўніцтва.

Матэрыял падрыхтаваў *А. М. Назаранка*